

THÊM NHỮNG TƯ LIỆU VỀ TRẦN THƯỢNG XUYÊN

Huỳnh Ngọc Đáng *

Trần Thượng Xuyên là thành viên tích cực của phong trào phản Thanh phục Minh ở Trung Quốc nhưng sau đó đã theo về với chúa Nguyễn và được chính quyền Đàng Trong trọng dụng. Tên tuổi của ông đã được Quốc sử quán triều Nguyễn ghi chép khá trân trọng trong bộ Đại Nam liệt truyện. Tuy nhiên, có những chi tiết về tiểu sử của nhân vật lịch sử này cần được nghiên cứu, bổ sung.

Năm 2006, Hội Sử học Bình Dương tổ chức hội thảo về nhân vật Trần Thượng Xuyên. Hội thảo đã góp phần quan trọng về khoa học trong việc hệ thống các tư liệu về thân thế, sự nghiệp của Trần Thượng Xuyên. Trong cuộc hội thảo đó, đã có các tham luận đề cập về thân thế, sự nghiệp và nhất là những vấn đề chung liên quan đến năm sinh và mất, gia đình, lý tưởng chính trị, động cơ di cư đến Đàng Trong...của Trần Thượng Xuyên. Tuy nhiên, trong cuộc hội thảo đó, nhìn chung các tham luận chỉ lấy tư liệu từ các công trình của Quốc sử quán triều Nguyễn và các tác giả trước đây có viết về Trần Thượng Xuyên như Trịnh Hoài Đức, Lương Văn Lựu, Vũ Huy Chân....Do tư liệu vừa ít, vừa bó hẹp như vậy nên còn nhiều chi tiết về thân thế và sự nghiệp của Trần Thượng Xuyên chưa được làm rõ.

Gần đây, với sự phát triển phong phú của mạng internet, người quan tâm đến việc nghiên cứu về Trần thượng Xuyên đã tiếp cận được nhiều trang bài viết về nhân vật này. Các học giả người Quảng Đông, nhất là các bạn trẻ người Trung Quốc trên các blog, trao đổi nhau khá nhiều về Trần Thượng Xuyên. Những bài viết này, về đại khái, có thể phân thành hai dạng: một là

* Tiến sĩ, Chủ tịch Hội Khoa học Lịch sử Bình Dương

những bài đăng trên các blog; thường là chép lại nhau để rồi bình luận, tán tụng đủ thứ. Thậm chí có blogger còn phát lên rằng Trần Thượng Xuyên sang An Nam thi đỗ, làm quan, được dân chúng tin nhiệm đưa lên làm vua gọi là Việt vương...Nhìn chung dạng này không có giá trị khoa học. Dạng thứ hai là các bài viết của các học giả người Quảng Đông. Trong đó, người viết dùng cả tư liệu từ Việt Nam như Gia Định Chí của Trịnh Hoài Đức, Đại Nam Thực Lục của Sử quán triều Nguyễn...và đặc biệt đáng quan tâm là các tác giả đã đưa ra nhiều tư liệu lấy từ các gia phả địa phương nhất là bộ gia phả của họ Trần ở Điện Đầu thôn, quê hương của Trần Thượng Xuyên, rất có giá trị khoa học về mặt sử liệu. Trong các bài viết thuộc dạng này có thể chú ý đến ba bài viết sau:

- Bài *Hoa kiều tiên khu Trần Thượng Xuyên* 華僑先驅陳上川¹ công trình nghiên cứu của Hội Nghiên cứu Văn hóa Châu Giang tỉnh Quảng Đông. Bài này được trang web của họ Trần ở Quảng Đông đăng nguyên văn.

- Bài *Việt Nam trứ danh kiều lãnh Trần Thượng Xuyên* 越南著名僑領陳上川² đăng trong mục *trứ danh nhân vật* của website Hội Kiều liên tỉnh Quảng Đông. Nguyên bài này là của tác giả Lạc Quốc Hòa 駱国和 và bài này đã từng đăng trên Trạm Giang nhật báo của tỉnh Quảng Đông

- Bài *Lịch sử sáng nhiên ám phi thương* 歷史愴然暗飛傷³ tác giả là Hải Anh Tử 海英子, đăng trên website Wind.yinsha.com.

Ngoài ra còn có những trang tư liệu khác lấy từ các website có uy tín như baidu.com, hudong.com với từ khóa là Trần Thượng xuyên bằng Pinyin (chenshangchuan).

Qua các tư liệu đó có thể bổ sung những nhận định mới chung quanh thân thế và sự nghiệp của Trần Thượng Xuyên.

1. Về năm sinh và năm mất:

Đây là điểm rất khác nhau giữa các tham luận trong cuộc hội thảo về Trần Thượng Xuyên đã nói ở đoạn trên. Do các sách vở của Sử quán triều

Nguyễn không ghi nên các tham luận nói khác nhau: hoặc là theo bài vị trong đền thờ của Trần Thượng Xuyên, hoặc là theo suy đoán của Lương Văn Lựu trong Biên Hòa Sử Lược...

Bài vị trong đền thờ ghi ông sinh giờ Dậu ngày 3 tháng 11 năm Ất Mùi tức là năm 1655 và mất ngày 8 tháng 11 năm canh Thìn tức là năm 1700.

Chắc chắn bài vị đã ghi không chính xác vì nếu sinh năm 1655 thì khi nhà Minh mất nước (1645) Trần Thượng Xuyên vẫn chưa sinh ra mà phải đến 10 năm sau ông mới chào đời. Vậy thì làm sao ông lại là Tổng binh ba châu Cao-Lôi-Liêm nhà Minh như nhiều người vẫn thường nói.

Bài vị ghi ông mất năm canh Thìn (1700) có lẽ là nhầm vì sử ta còn ghi rõ năm 1715 Trần Thượng Xuyên cùng Nguyễn Cửu Phú đem quân vây đánh Nặc Thâm ở thành La Bích. Còn Lương Văn Lựu thì dựa vào chi tiết ghi trong Thực Lục rằng "kế Thượng Xuyên bị bệnh chết"⁴ nên cho rằng ông mất năm 1720 là năm Canh Tý.

Các tư liệu mới được giới thiệu ở trên đều ghi khá thống nhất về ngày sinh và mất của Trần Thượng Xuyên. Tất cả đều ghi *ông sinh ngày mồng 4 tháng 9 năm Bính Dần, Minh Hy Tông năm thứ 6; tính theo dương lịch là ngày 23 tháng 10 năm 1626 và mất vào năm 1715.*

Tác giả Hải Anh Tử trong bài viết đã giới thiệu ở đoạn trên đã ghi khá cụ thể: *Sanh năm Thiên Khải thứ sáu đời Minh Hy tông, âm lịch là ngày 4 tháng 9, dương lịch là ngày 23 tháng 10 năm 1626, mất vào mùa hạ Thanh Khang Hy năm thứ 54, dương lịch là năm 1715. Hưởng thọ 90 tuổi...*⁵ Trang web Hutong mục Bách khoa từ điển cũng ghi tương tự: sinh ngày 4 tháng 9, năm Minh Hy Tông thứ 6, dương lịch là ngày 23 tháng 10 năm 1626. Chết vào năm Thanh Khang Hy thứ 14 tức năm 1715 theo dương lịch. Các bài viết khác cũng đều ghi khá thông nhất về ngày tháng năm sinh và mất của Trần Thượng Xuyên như trên.

Các tác giả ghi chép ngày sinh năm mất của Trần Thượng Xuyên là căn cứ vào ghi chép của bộ gia phả tộc Trần có tên là 田頭村陳氏族譜 (Điền

Đầu thôn Trần thị tộc Phổ). Theo đây thì Trần Thượng Xuyên sinh năm 1626. Như vậy khi quân Thanh đánh đổ triều Minh (1645), ông là một thanh niên vừa tròn 20 tuổi. Điều này là phù hợp với các hành trạng của Trần Thượng Xuyên trong khoảng thời gian gần 40 năm sau đó khi ông là thành viên tích cực của phong trào phản Thanh phục Minh với chức Tổng binh Cao-Lôi-Liêm. Đến năm 1679, khi ông dẫn binh thuyền bản bộ sang đầu phục chúa Nguyễn ở Đàng Trong thì ông đã 53 tuổi.

Cũng theo đây thì năm mất của Trần Thượng Xuyên mà cả bài vị của ông trong đền thờ ở Biên Hòa và suy diễn của Lương Văn Lựu, như đã nhắc ở đoạn trên, đều sai. Tất cả các tài liệu mới đều ghi ông mất năm 1715, tức là ngay sau khi ông phối hợp cùng Nguyễn Cửu Phú đánh thành La Bích. Website tộc Trần ở Quảng Đông ghi rõ: 同年夏，陳上川因積勞成疾而病逝，享年 90 歲⁶. Như vậy là *do lao lực thành bệnh nên ông đã mất ngay mùa hè năm 1715, sau khi thắng trận quay về, hưởng thọ 90 tuổi*. Năm mất này là phù hợp với ghi chép trong Đại Nam Thực Lục tiền biên của Sử quán triều Nguyễn: "...*kể Thượng Xuyên bị bệnh chết...*".

2. Về Chức vụ Tổng binh Cao-Lôi-Liêm.

Các tài liệu mới đều có ghi chép về chức vụ này. Điều này cho thấy sự thực ông có đảm đương công việc quan trọng đó. Tuy nhiên, cần phải nói cho rõ chức vụ đó do ai phong, vào thời điểm nào...? Các sách vở trước nay, cả Gia Định Chí của Trịnh Hoài Đức đến Đại Nam Thực Lục và các sách vở khác của Sử Quán triều Nguyễn đều ghi rằng đó là chức vụ do triều Minh phong cho ông. Người đời sau khi viết về Trần Thượng Xuyên, do không có điều kiện và khả năng xử lý, thẩm tra tư liệu nên cứ dựa vào đó mà cho rằng ông là quan Tổng binh ba châu triều Minh. Thực hư điều này ra sao ?

Khi triều Minh vừa mất, Trần Thượng Xuyên chỉ mới là một thanh niên 20 tuổi. Ông cũng không phải là người học hành thi cử đỗ đạt. Các tài liệu chỉ ghi rằng ông *thuở nhỏ thông minh cần mẫn, giỏi thơ văn*⁷ (上川少年聰

敏，學制藝，善詩能文. Vậy thì ông làm Tổng binh lúc nào, do đâu mà được phong chức ấy? Các tài liệu mới đều ghi chép khá thống nhất: *Năm Thanh Thuận Trị thứ 3 (1646), Quế vương Chu Do Lang tiếp ngôi nhà Minh ở Triệu Khánh, Quảng Đông, Trần Thượng Xuyên đã tham gia lực lượng này cùng chống Thanh. Năm Thanh Khang Hy thứ 2 (1663), Trần Thượng Xuyên nhận chức vụ Tổng binh Cao Liêm Lô của chính quyền Trịnh Thành Công. Năm sau, ông lãnh binh thuyền đánh bại và truy kích quân Thanh ở Khâm Châu, chiếm cứ vịnh Khâm Châu, lãnh lệnh tuần hành Nam Hải, ra vào các cảng biển suốt từ Đông kinh đến Quảng Nam, Cao Miên để bảo vệ các thương thuyền của lực lượng Trịnh Thành Công phái vãng đi buôn bán khu vực này...*⁸

Tác giả Hải Anh Tử càng nói cụ thể thêm rằng sau khi Quế vương Do Lang tức hoàng đế Vĩnh Lịch bị quân Thanh bắt giết, Trần Thượng Xuyên đã gia nhập lực lượng Đài Loan của Trịnh Thành Công, lãnh chức Tổng binh 3 châu Cao, Lô, Liêm⁹. Như vậy cả hai tài liệu này đều ghi rõ Trần Thượng Xuyên có tham gia chính quyền Vĩnh Lịch của tôn thất nhà Minh là Quế vương Do Lang, thậm chí là thành phần tích cực của lực lượng này, khi Quế vương Vĩnh Lịch bị quân Minh bắt giết rồi ông vẫn tiếp tục duy trì chính quyền này để kháng Thanh. Nhưng ngay sau đó ông đã về dưới trướng của Trịnh Thành Công khi vị "Quốc Tính" gia này chiếm được Đài Loan từ người Hà Lan và thiết lập căn cứ kháng chiến, thành lập một chính quyền "phản Thanh phục Minh". Trần Thượng Xuyên đã hoạt động rất tích cực và ông được Trịnh Thành Công phong chức Tổng binh Cao-Lôi-Liêm, giúp chính quyền họ Trịnh tuần tra vùng biển phía Nam, bảo vệ các thương thuyền của chính quyền Đài Loan đi lại cả vùng Đông Nam Á. Ông đã từng có lúc bôn tập Khâm Châu, đánh bại quân Thanh ở đây và ra vào uy hiếp Nam Kinh. *Như vậy chức Tổng binh đó là do chính quyền họ Trịnh phong cho Trần Thượng Xuyên, năm 1662. Suốt 18 năm trước đó ông đã tham gia*

phục vụ chính quyền kháng chiến Vĩnh Lịch nhưng không thấy ghi chép có được phong chức tước gì.

3. Gia đình, quê hương và thời niên thiếu.

Trịnh Hoài Đức là người đầu tiên ghi chép về Trần Thượng Xuyên trong bộ Gia Định Chí đã không viết gì về quê hương bản quán của Trần Thượng Xuyên. Sau này, Sử quán triều Nguyễn soạn bộ Thực Lục và Đại Nam Nhất Thống Chí gần như chép lại những gì Cấn Trai tiên sinh đã ghi chép trước đó. Đại khái, các tư liệu đều ghi chung chung là Trần Thượng Xuyên quê tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc. Điều đó đúng nhưng chưa đủ. Các tài liệu sau này như Biên Hòa Sử Lược của Lê Văn Lựu, Minh Hương lược khảo của Tô Nam Nguyễn Đình Diêm có ghi thêm rằng ông quê huyện Ngô Xuyên, phủ Cao Châu tỉnh Quảng Đông. Riêng trong Hội thảo về Trần Thượng Xuyên (năm 2006), ông Lâm Văn Lang đại diện Ban Quý tế của đình Tân Lâm, Biên Hòa là nơi thờ cúng Trần Thượng Xuyên có tham luận, trong đó ghi khá rõ về quê hương của ông dựa theo những gì ghi trên bài vị thờ Trần Thượng Xuyên ở chùa Thanh Lương trước đây: "...*nguyên quán xóm Ngũ Giáp Diền Thủ, ấp Nam Tam Đô, huyện Ngô Xuyên, phủ Cao Châu tỉnh Quảng Đông...*" So với những tài liệu mới thì những ghi chép trên trong bài vị tương đối thông nhất. Hải Anh Tử ghi: *Tiên tổ Trần Thượng Xuyên là người thôn Diền Đầu, đô Nam Tam, huyện Ngô Xuyên, phủ Cao Châu triều Minh (nay là thôn Diền Đầu, đảo Nam Tam, thành phố Trạm Giang*¹⁰ . Trang web Hudong ghi tương tự: *Minh triều Cao Châu phủ, Ngô Xuyên huyện, Nam Tam đô, Diền Đầu thôn...*nhưng lại ghi chú có khác về tên địa danh hiện nay là *thôn Diền Đầu, trấn Nam Tam, Khu Pha Đầu, thành phố Trạm Giang* 明朝高州府吳川縣南三都田頭村（今湛江市坡頭區南三鎮田頭村）人...¹¹

Từ *đô* 都 trong Nam Tam đô có nghĩa như là một đơn vị hành chính thời Minh, Thanh, giữa cấp huyện và thôn, tương tự như cấp tổng của Việt Nam ngày xưa.

Website tộc họ Trần cũng ghi tương tự như trang web Hudong¹².

Như vậy thì so với các ghi chép trong bài vị, các tư liệu mới đều thông nhất cả tên tỉnh (Quảng Đông), phủ (Cao Châu), huyện (Ngô Xuyên). Dưới đó là cấp đô thì trên bài vị lại ghi thành địa danh (Nam Tam Đô) mà không cho biết đó là cấp hành chính gì. Cần hiểu lại chính xác đó là đô Nam Tam và cuối cùng là thôn Điền Đầu (Thôn là đơn vị hành chính cơ sở dưới thời Minh, Thanh ở Trung Quốc và triều Nguyễn Việt Nam). Bài vị còn ghi cụ thể thêm xóm Ngũ Giáp (Xóm không phải là đơn vị hành chính). Vì sao có sự khác nhau giữa tên Điền Đầu thôn với địa danh Điền Thủ (trong bài vị) ? Có thể khi ghi chép vào bài vị người ta đã nhầm giữa chữ *Đầu* 頭 và chữ *Thủ* 首. Ta có thể đoán chắc rằng đó là Điền Đầu vì đến ngày nay, địa danh này vẫn còn và còn có cả bộ gia phả họ Trần ở địa phương có tên là 田頭村陳氏族譜 (*Điền Đầu thôn Trần thị tộc Phả*). Ngay cả tên Nam Tam đô, đến nay địa danh Nam Tam vẫn còn. Đó là một quần đảo gồm 10 đảo lớn nhỏ diện tích 123,4 km², trong đó có 3 đảo lớn xinh đẹp¹³, là một trấn của khu Pha Đầu thuộc thành phố Tràm Giang, tỉnh Quảng Đông.

Tóm lại, dù có một vài khác biệt giữa các ghi chép trong bài vị và các tài liệu mới nhưng ta vẫn có thể tạm thống nhất được rõ ràng, đầy đủ quê hương bản quán của Trần Thượng Xuyên là : *xóm Ngũ Giáp, thôn Điền Đầu, đô Nam Tam, huyện Ngô Xuyên, phủ Cao Châu, tỉnh Quảng Đông*. Nay là thôn Điền Đầu, trấn Nam Tam, khu Pha Đầu, thành phố Tràm Giang tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc.

Các tư liệu trước nay không cho biết gì về gia đình và thời niên thiếu của Trần Thượng Xuyên. Ông Lâm Văn Lang, đại diện cho ban Quý tế đình Tân Lân, nơi hiện nay thờ phượng Trần Thượng Xuyên trong tham luận ở

Hội thảo khoa học về Trần Thượng Xuyên có nói đến một trong hai bài vị được thờ ở chùa Thanh Lương có ghi tên một người là Trần Tam Xá. Lâm Văn Lang cho đó là bài vị thờ người em của Trần Thượng Xuyên. Tất cả các tư liệu từ trước tới nay mà ta biết đều không có tên Trần Tam Xá. Vậy liệu Trần Tam Xá có phải là em ruột của Trần Thượng Xuyên hay không, hay chỉ là người bà con gần hoặc xa, cùng di cư sang Đàng Trong và có quá trình sinh tử gần gũi với Trần Thượng Xuyên? Theo tham luận của Lâm Văn Lang thì bài vị ghi Trần Tam Xá sinh ngày 25 tháng 3 năm Bính thân, còn bài vị của Trần Thượng Xuyên ghi Trần Thượng Xuyên sinh ngày 3 tháng 11 năm Ất mùi. Như vậy theo hai bài vị này thì Trần Tam Xá chỉ kém Trần Thượng Xuyên xấp xỉ 4 tháng tuổi. Nếu tư liệu này chính xác thì chắc chắn Trần Tam Xá không phải là em ruột của Trần Thượng Xuyên vì không thể có người em nào chỉ nhỏ hơn anh ruột có xấp xỉ 4 tháng tuổi !!

Trần Thượng Xuyên có anh em cùng cha cùng mẹ nào không?

Theo Hải Anh Tử, Trần Thượng Xuyên có 3 anh em ruột: *“căn cứ vào ghi chép trong tộc phả họ Trần ở Điền Đầu, Trần Thượng Xuyên anh em có 3 người: anh là Diên Xuyên, Thượng Xuyên thứ hai, em là Như Xuyên. Anh Diên Xuyên chuyển về ngụ ở Quỳnh Nam, kinh doanh mua bán, sống chết ra sao không rõ. Người em Như Xuyên dời về ở thôn Sơn Hào, huyện Toại Khê thuộc vùng Hồ Quang, quy ẩn sơn lâm, không rõ tin tức”*¹⁴

Như vậy là căn cứ vào tộc phả họ Trần ở Điền Đầu thôn, Hải Anh Tử cho biết *Trần Thượng Xuyên có người anh tên là Trần Diên Xuyên và người em tên Trần Như Xuyên*. Nhưng trong bài viết đăng ở website tộc Trần lại xuất hiện tên một người khác được gọi là *tộc đệ Trần Thánh Âm, người mà sau khi Trần Thượng Xuyên chết đã được tập chức lãnh binh, rồi sau khi Thánh Âm chết con của ông là Trần Thụy Xương tiếp tục được “tập chức lãnh binh tam đại”*¹⁵

Do chi tiết này được tác giả bài viết lấy ra từ tộc phả họ Trần Điền Đầu thôn nên nhân vật Trần Thánh Âm chắc chắn là có thật. Ở đây ghi rõ là "tộc

đệ" nên có thể hiểu đó chỉ là em họ chứ không phải là anh em ruột với Trần Thượng Xuyên như hai ông Diên Xuyên và Như Xuyên đã nói đến ở trên. Việc con cháu họ Trần được "tập chức lĩnh binh tam đại" là việc hoàn toàn có thể vì triều Nguyễn sau này đã thiết lập quan hệ ngoại giao đầy đủ với Mãn Thanh; và đến lúc này Mãn Thanh cũng không quá nặng nề truy bức con cháu của các phần tử phản Thanh phục Minh nữa, nhất là với con cháu của Trần Thượng Xuyên, một công thần của triều Nguyễn. Sau Trần Thánh Âm là Trần Thụy Xương, một trong 3 người con trai của Thánh Âm (Thụy Trinh, Thụy Xương và Thụy Tường) tiếp tục được tập chức.

Về người con của Trần Thượng Xuyên là Trần Đại Định, Đại Nam Thực Lục của Sử quán triều Nguyễn ghi chép khá chi tiết, nhất là về khí khái và cái chết oan ức của ông trong nhà ngục do bị quyền thần Trương Phước Vĩnh ám hại. Đại Định được minh oan và được chúa Nguyễn truy tặng là Đô Đốc Đồng Tri, thụy là Tương Mẫn. Con của Đại Định, tức cháu nội của Trần Thượng Xuyên là cháu gọi Mạc Thiên Tứ bằng cậu ruột, sử ghi "*làm quan tới chức Cai Đội*". Các tài liệu mới ở Quảng Đông đều nhắc lại đầy đủ sự kiện oan ức của Đại Định mà không có thêm chi tiết nào khác .

Về tên tuổi song thân và gia cảnh của Trần Thượng Xuyên không có tài liệu nào ghi rõ. Tác giả Hải Anh Tử chỉ cho biết: *đến năm 1642, khi Trần Thượng Xuyên 16 tuổi thì cả song thân đều cùng qua đời, ông phải theo cậu sang phủ Triệu Khánh để tiếp tục sự học. Còn trước đó một năm, ông qua được cuộc khảo thí để trở thành sinh viên và nhập học ở phủ Cao Châu. Gia cảnh nhà ông lúc trước khá giả, chỉ khó khăn khi cha mẹ qua đời. Ông thiếu thời thông minh cần mẫn, học hành thông tuệ, giỏi thơ văn*¹⁶

Tổng hợp những gì mà các tư liệu mới cung cấp, ta có thể tạm thời viết lại tiểu sử Trần Thượng Xuyên như sau:

Trần Thượng Xuyên sinh ngày mồng 4 tháng 9 năm Bính dần, Minh Hy Tông năm thứ 6; tính theo dương lịch là ngày 23 tháng 10 năm 1626 và mất vào năm Thanh Khang Hy năm thứ 54, dương lịch là năm 1715. Nguyên

quán xóm Ngũ Giáp, thôn Điền Đầu, đô Nam Tam, huyện Ngô Xuyên, phủ Cao Châu, tỉnh Quảng Đông nay là thôn Điền Đầu, trấn Nam Tam, khu Pha Đầu, thành phố Trạm Giang tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc. Ông thuở nhỏ thông minh, cần mẫn, giỏi thơ văn, theo học ở phủ Cao Châu, sau do song thân cùng lúc qua đời nên theo cậu chuyển về học ở phủ Triệu Khánh. Ông có ba anh em ruột, anh là Diên Xuyên, em là Như Xuyên. Năm 1646, khi vừa 20 tuổi ông theo lực lượng kháng Thanh phục Minh của tôn thất nhà Minh là Quế Vương Chu Do Lang. Năm 1662, Quế Vương thất bại bị giết, ông theo lực lượng kháng chiến của Trịnh Thành Công ở Đài Loan và được phong chức Tổng binh Cao-Lôi-Liêm, lãnh lệnh tuần hành biển Đông, bảo vệ các thương thuyền mậu dịch của chính quyền Đài Loan, nhiều lần qua lại các nước trong vùng Đông Nam Á. Khi phong trào phản Thanh phục Minh của chính quyền Đài Loan suy yếu, ông cùng các tướng sĩ sang Đàng Trong đầu phục chúa Nguyễn, được giao vào khai khẩn và bảo vệ lưu dân vùng Đồng Nai, Gia Định, lập được nhiều công tích...

Các chi tiết khác về cuộc đời, thân thế, sự nghiệp của ông, sử Việt nhất là Sử Quán triều Nguyễn, ghi khá đầy đủ. Tuy nhiên, vẫn còn một số vấn đề trong tiểu sử của ông đang có ý kiến khác nhau. Nhưng đây là nội dung của các chuyên đề khác trong những báo cáo khoa học khác./.

Canh dần, tháng 3 năm 2010

HUỲNH NGỌC ĐÁNG

¹ <http://www.chens.org.cn/sept2009/Article/ShowArticle.asp?ArticleID=157>; 2009-11-3

² <http://www.gdql.org/qjy/ShowArticle.asp?ArticleID=2014>; 2009-11-3

³ <http://wind.yinsha.com/a/2/200612/2006120112491443.htm>; 2009-11-3;

⁴ Quốc Sử Quán triều Nguyễn, *Đại Nam Liệt Truyện Tiền Biên*; NXB KHXH 1995, trang 254

⁵ Nguyên văn là... 生于明熹宗天啓六年農曆九月初四日（一六二六年十月二十三日），卒于清康熙五十四年（一七一五年）夏，享年九十歲 ...

⁶ 华侨先驱陈上川 作者：佚名 文章来源：廣東省珠江文化研究會 点击数：266 更新时间：2009-11-3

⁷ 陳上川, 互动百科, 百科詞條 www.hudong.com/.../陈上川; 2009-11-3

⁸ Nguyễn văn là 清順治三年（1646），桂王朱由榔在廣東肇慶即帝位，改元永歷，陳上川即加入抗清行列。清康熙二年（1663年），陳上川被鄭成功政權任為高廉雷總兵。次年（1664），陳率部駕船奔襲欽州，打敗尾追的清兵，占據欽州灣、並不時巡航南海、出入東京灣、廣南及高棉的港口，以保護台灣鄭氏政權派往東南亞各地貿易的商船。Trích từ 华侨先驱陈上川 - 陈氏宗亲网 www.chens.org.cn/.../ShowArticle.as; 2009-11-3

⁹ Nguyễn văn: 一六四四年，清軍入關。一六四六年十一月，明朝廣西巡撫瞿式耜、兩廣總督丁魁楚、湖廣總督何騰蛟等，擁桂王朱由榔在廣東肇慶即帝位，改元永歷，准備堅持抗清斗爭。陳上川于是年加入了永歷政權的抗清行列。一六六二年，朱由榔被俘；同年七月，陳上川又與永歷政權合作抗清；而鄭成功則于同年初從荷蘭殖民者手中收復了台灣，建立了明朝地方政權，繼續抗清；吳三桂也于一六六三年底在雲南打出“復明”旗號，發動叛亂。此時，支持永歷政權的陳上川，被駐守台灣的鄭成功任命為高、雷、廉三州總兵 (Trích từ [历史怆然暗飞伤\(散文\) | 且听风吟原创文学空间](#))

¹⁰ Nguyễn văn là: "...先祖陳上川，是明朝高州府吳川縣南三都田頭村（今湛江市南三島田頭村）人"

¹¹ 陳上川, 互动百科, 百科詞條 www.hudong.com/.../陈上川; 2009-11-3

¹² Nguyễn văn là: "...明廣東省吳川縣南三田頭村（今湛江市坡頭區南三鎮田頭村）人..."

¹³ big5.destguides.ctrip.com/.../sight51592/ 南三島，屬於廣東省湛江市坡頭區; 2009-11-3

¹⁴ Nguyễn văn: 據田頭村南房族譜記載，陳上川有兄弟三人，兄為延川，上川排行第二，弟為如川。其兄延川，舉家遷居瓊南，經營商業貿易，終生不歸，查無稽考，了無聲息。其弟如川，舉家遷居于遂溪縣之湖光山豪村，從此掩名埋姓，歸隱山林，在此耕耘勞作，繁衍生息

¹⁵ Nguyễn văn: 陳上川死后，傳位于族弟陳聖音，再傳陳瑞昌，共襲職領兵三代

¹⁶ Nguyễn văn: "陳上川少時，家境寬裕，少年聰慧，學制藝，善詩能文。明崇禎十四年（一六四一年）考試生員，錄入高州府學。一六四二年，父母染病雙亡，隨舅轉讀肇慶府學"